Οι ρίζες καρναβαλικών αθλιοτήτων (Λάμπρος Σκόντζος, Θεολόγος)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 18 Φεβρουαρίου, 2008

Η περίοδος του Τριωδίου είναι από τους σημαντικότερους εορτολογικούς σταθμούς του ενιαυτού. Είναι για τη ζωή της Εκκλησίας μας νοητό στάδιο αγώνα, όπου παίρνει μέρος οντολογικά ο πιστός και ασκεί τις σωτήριες αρετές και κυρίως τη μετάνοια προκειμένου να καθαρίσει από τους ρίπους της αμαρτίας την όλη ψυχοσωματική του υπόσταση, ώστε να εορτάσει το υπέρτατο γεγονός της Αναστάσεως του Κυρίου ως αναγεννημένος άνθρωπος. Κατά συνέπεια το άγιο Τριώδιο έχει χαρακτήρα κατανυκτικό και πένθιμο, διότι απώτερο στόχο έχει να δημιουργήσει στους πιστούς κατάσταση αυτοσυνειδησίας και να εγείρει πνεύμα εγρήγορσης και επιστροφής στην αυθεντική θεοδημιούργητη ανθρώπινη φύση τους.
Όμως αλίμονο. Ο πολύς κόσμος όχι μόνο δεν θεωρεί την αγία αυτή περίοδο ως ευκαιρία αυτοσυνειδησίας και ασκήσεως, αλλά πράττει τα αντίθετα. Αναβιώνει συνήθειες πρωτόγονες του απώτερου ειδωλολατρικού παρελθόντος, όταν βίωνε η ανθρωπότητα την πιο φρικτή σκοτοδίνη της ιστορίας της, όταν τα κτηνώδη ένστικτα κυριαρχούσαν του λόγου και των αξιών, όταν η μοιρολατρία καθόριζε τυφλά την πορεία της ζωής, όταν η μαγεία και ο φόβος συντάραζαν τον ανθρώπινο ψυχισμό και δεν επέτρεπαν στον άνθρωπο να σκεφτεί λογικά. Πρόκειται για τα γνωστά καρναβαλικά δρώμενα, τα οποία κυριολεκτικά οιστρηλατούν αυτές τις ημέρες την πλειονότητα των ανθρώπων.

Έχει ενδιαφέρον να ανατρέξουμε στην ιστορία για να δούμε τις ρίζες των καρναβαλικών εκδηλώσεων για να καταλάβουμε γιατί υπάρχει σήμερα, στην εποχή της πλήρους πνευματικής συγχύσεως, τέτοια προβολή και ανάπτυξη σε παγκοσμίως.
Η αρχή αυτών των δρώμενων χάνεται στο βάθος του ιστορικού παρελθόντος. Έχουν τις καταβολές τους στην ανάγκη του πρωτόγονου ανθρώπου να νικήσει τις τρομερές φοβίες του μπροστά στη φύση και να υπερπληρώσει τα νοητικά του κενά από την έλλειψη της ορθολογικής σκέψεως και ερμηνείας του κόσμου που τον περιέβαλε. Τότε που δεν υπήρχε σ’ αυτόν λογική εξήγηση για τον κόσμο και τα φυσικά φαινόμενα, αλλά πίστευε ότι αυτός κυριαρχούνταν από αόρατες μαγικές δυνάμεις, οι οποίες κανόνιζαν τη ζωή του ανάλογα με τις δικές τους διαθέσεις. Η πρωτόγονη αυτή πίστη τον ανάγκασε να εφεύρει τρόπους να μεταβάλλει τη διάθεση αυτών των δυνάμεων σύμφωνα με το συμφέρον του. Έπρεπε να καλοπιάσει αυτές τις δυνάμεις για να

σταθούν απέναντί του ευνοϊκές και καλόβουλες. Με πιο τρόπο; Με παράλογα μαγικά δρώμενα, διότι στερούνταν ο ίδιος, όπως είπαμε, ορθού λόγου.
Πίστευε πως με το θόρυβο, τις ειδεχθείς προσωπίδες, τον ξέφρενο χορό και τις παράλογες πράξεις ήταν δυνατόν να φοβίσει τις κοσμικές δυνάμεις και να ξορκίσει το κακό, από τον ίδιο και το περιβάλλον του. Πίστευε ακόμα πως με διάφορες τελετές, με αποκορύφωμα αυτές που είχαν σχέση με τον αχαλίνωτο ερωτισμό, θα ξυπνούσε τις γονιμοποιές δυνάμεις της φύσεως προκειμένου για να δώσουν πλούσια σοδιά.

Οι ειδωλολατρικές θρησκείες όλων των λαών της αρχαιότητας ήταν πνιγμένες στον αποκρυφισμό, τη μαγεία και φυσικά τα παράλογα δρώμενα. Η απόλυτα ειδωλολατρική αρχαιοελληνική θρησκεία δεν αποτελούσε εξαίρεση, ιδιαίτερα στη λαϊκή της μορφή, η οποία συνέχιζε επακριβώς τον φετιχιστικό, τοτεμιστικό και ανιμιστικό χαρακτήρα των πρωτόγονων στοιχείων της θρησκείας των Πελασγών, Κάρων, Λελέγων και άλλων προελληνικών φυλών.. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι τα μαγικά και παράλογα αυτά δρώμενα εντάχτηκαν στη διονυσιακή οργιαστική λατρεία, η οποία είναι η μετεξέλιξη της λατρείας του φρυγικού θεού Σαβάζιου και η οποία εισήχθη στην Ελλάδα μέσω της Θράκης μετά τον 8ο π.Χ. αιώνα και επιβλήθηκε με φοβερές και ανείπωτες βιοπραγίες στον ελληνικό χώρο. Στη Θράκη εντάχτηκε η λατρεία του Σαβάζιου – Διόνυσου στην ορφική θρησκεία, διατηρώντας τον οργιαστικό ανατολικό χαρακτήρα και αναμειγνύοντας τα πανάρχαια μαγικά δρώμενα των προελλήνων, με τον δικό της πρωτογονισμό. Δεν είναι τυχαίος ο μύθος του ιδρυτή της ορφικής θρησκείας θράκα Ορφέα, ο οποίος κατασπαράχτηκε και φαγώθηκε από τις μανιασμένες λάτρισσες του Διονύσου, τις απαίσιες μαινάδες! Δεν είναι επίσης τυχαία τα φοβερά διονυσιακά δρώμενα με τον ανείπωτο εκστασιασμό, την ωμοφαγία και κάθε λογίς έκτροπα, που λάβαιναν χώρα στα διαβόητα «διονυσιακά μυστήρια».

Δεν είναι τέλος καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι τη λαϊκή θρησκεία του διονυσιασμού την υποστήριξε και την καθιέρωσε η τυραννική δυναστεία των Πεισιστρατιδών στην Αθήνα τον 6ο π.Χ. αιώνα. Μέσω αυτής μπόρεσαν οι τύραννοι εκείνοι να επιβληθούν στις λαϊκές μάζες, στις οποίες κυριαρχούσε η δεισιδαιμονία και το παράλογο. Η «αιρετική» και απόβλητη από την «επίσημη» αρχαιοελληνική θρησκεία, λατρεία του Διονύσου ανήχθη σε κυρίαρχο θρησκευτικό σύστημα, παίρνοντας πάνδημο χαρακτήρα με τις μεγάλες διονυσιακές εορτές: «Λήναια», «Μικρά Διονύσια», «Μεγάλα Διονύσια» κλπ.
Οι δεισιδαίμονες και αμόρφωτες μάζες του λαού συμμετείχαν με πάθος σε αυτές τις μαγικές (στην ουσία) εορτές, διότι οι ιθύνοντες προνόησαν να προσδώσουν σε αυτές αφάνταστη ελευθερία ακόμη και στα πιο ταπεινά ορμέμφυτα των θρησκευτών. Οι αρχαίες πηγές μας διασώζουν καταπληκτικές λεπτομέρειες για τα δρώμενα στις διονυσιακές εορτές. Ο αχαλίνωτος ερωτισμός, χωρίς κανένα φραγμό και αναστολή, είχε αναχθεί ως η κύρια έκφανση και δρώμενο αυτών των εορτών. Οι ελεύθερες και

ανείπωτες ερωτικές μείξεις ήταν το δέλεαρ που προσέλκυε τους θρησκευτές να μετέχουν στις εμετικές εορτές. Θλιβεροί άνθρωποι, οι οποίοι είχαν καταπιεσμένες στην ψυχή τους ανικανοποίητες ερωτικές έξεις, μπορούσαν να τις ικανοποιήσουν στο όνομα του Διόνυσου. Μοιχοί, πόρνοι, ομοφυλόφιλοι και κάθε λογίς ανώμαλοι, μπορούσαν να ικανοποιήσουν τα αισχρά πάθη τους «νόμιμα», εκτελώντας τα θρησκευτικά τους καθήκοντα! Οι αξίες της συζυγικής πίστης, της ερωτικής αφοσίωσης, της αγνής και άδολης έλξης των ετερόφιλων νέων, οι οποίοι ορκίζονται αιώνια πίστη μεταξύ τους, της αιδούς κλπ, δεν είχαν θέση στις διονυσιακές εορτές. Το χειρότερο απ' όλα είναι ότι αναγκάζονταν με το ζόρι οι γυναίκες που ήταν κλεισμένες στους γυναικωνίτες να βγαίνουν στους θορυβώδεις δρόμους και να παίρνουν μέρος στις τελετές, υποκύπτοντας στις βρωμερές ορέξεις του κάθε θρησκευτή ανώμαλου και αισχρού άνδρα, ως δήθεν υποταγή στο θέλημα του Διόνυσου! Η σεξουαλική κακοποίησή της θεωρούνταν θρησκευτική πράξη λατρείας προς το «θεό»!

Οι βωμολοχίες, οι άσεμνες χειρονομίες, οι περιφορές των φαλλών, δηλαδή τεραστίων ομοιωμάτων του ανδρικού οργάνου, οι ξέφρενοι οργιαστικοί χοροί, η οινοποσία μέχρι και αυτού ακόμη του θανάτου, οι υστερικές κραυγές, οι ειδεχθείς μεταμφιέσεις, ο δαιμονικός θόρυβος και η εκκωφαντική μουσική, των αυλών και των τυμπάνων συνέθεταν ένα νοσηρό μυστικιστικό κλίμα, το οποίο ενείχε το μαγικό στοιχείο. Ήταν μια ανοικτή τεράστια μαγική τελετουργία για να ξορκιστούν οι κακές δαιμονικές δυνάμεις.
Αξίζει επίσης να αναφέρουμε την ιστορική πληροφορία, πως στους ύστερους χρόνους της αρχαιότητας, όταν ο αρχαίος κόσμος βρισκόταν σε τέλεια παρακμή, οι λάτρεις του Διονύσου, είχαν οργανωθεί σε ιδιότυπους θρησκευτικούς συλλόγους των «Βακχών» οι οποίοι τελούσαν τα περιβόητα όργια «Βακανάλια». Ο διαπρεπής μελετητής της αρχαίας Ελλάδος, αείμνηστος Γ. Καψάλης αναφέρει τα εξής σημαντικά γι' αυτούς τους διαβόητους συλλόγους και τα όργιά τους: «Η επιμειξία των δύο φύλων (εν καιρώ νυκτός) εξέτρεπε την εορτήν εις σκηνάς κραιπάλης και παρά φύσιν όργια, δικαιολογούμενα υπό των μεμυημένων εκ της λατρείας του Διονύσου, όστις εθεωρείτο σύμβολον της αναπαραγωγής του ανθρώπου. Παρθένοι και νέοι διεφθείροντο κατ' αυτά και εκορέννυντο εν αυτοίς παν είδος σαρκικών ορέξεων. Συν τω χρόνω δε το έγκλημα δεν περιορίζετο μόνον εις την τέλεσιν ανηθικοτήτων, αλλ' έλαβε μεγάλας διαστάσεις, διότι κατά τα Βακανάλια εφιλοτεχνούντο ψευδομαρτυρίαι και επιορκίαι, εγίνοντο πλαστογραφίαι και ετοιμάζοντο πλασταί διαθήκαι. Ακόμη δε αι δηλητηριάσεις και αι δολοφονίαι εμελετώντο εις τα καταγώγια εκείνα. Και ηκούοντο μεν ενίοτε εις τα καταφύγια ταύτα της διαφθοράς αι φωναί και διαμαρτυρίαι των δι' απάτης εισαχθέντων εκεί, των θυμάτων των δηλαδή, αλλ' αύται κατεπνίγοντο από τας κραυγάς των βακχευόντων και τους κρότους των κυμβάλων και των τυμπάνων. Κατήντησεν τέλος η θρησκευτική εκείνη εορτή να έχει ως αρχήν την παραβίασιν παντός της θρησκείας και της πολιτείας νόμον.» (Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια, τομ.ΣΤ΄,σελ.491)!

Όμως και μετά την κατάρρευση της αρχαίας θρησκείας η συνήθεια του διονυσιασμού παρέμεινε ζωντανή στις ψυχές πολλών ανθρώπων, τους οποίους δεν άγγιξε το ανέσπερο φως του Χριστού και η χριστιανική ψυχική ηρεμία. Άνθρωποι ακόλαστοι συνέχιζαν και συνεχίζουν να τιμούν το ψευτοθεό Βάκχο με τον ίδιο οργιαστικό και μαγικό τρόπο.

Σήμερα διαπιστώνουμε με λύπη μια τρομερή άνθιση του οργιαστικού διονυσιασμού. Τα σύγχρονα λεγόμενα καρναβάλια δεν διαφέρουν σε τίποτε από τις επαίσχυντες βακχικές εορτές της αρχαιότητας. Όποιος αμφιβάλει ας ρίξει μια ματιά στα δρώμενα του καρνάβαλου των πειναλέων της Βραζιλίας, ή των «δικών» μας φαλλικών δρώμενων του Τιρνάβου και θα πεισθεί πως ο μέθυσος θεός ατυχώς συνεχίζει να «ζει» και να κυριαρχεί στις ψυχές μυριάδων ανθρώπων! Εκτός από ιδιωτικούς συλλόγους και αυτό το επίσημο κράτος συμμετέχει γενναιόδωρα στη διοργάνωση των καρναβαλικών εκδηλώσεων, σπαταλώντας πακτωλούς χρημάτων από το υστέρημα του άγρια φορολογούμενου φτωχού Έλληνα πολίτη. Τοπικοί άρχοντες συναγωνίζονται μεταξύ τους ποιος θα διοργανώσει τον πιο εντυπωσιακό καρνάβαλο! Το δυστύχημα είναι πως σε αυτές τις μαγικές, οργιαστικές και ανήθικες εκδηλώσεις παίρνουν μέρος και πολλοί χριστιανοί με ελαφριά τη συνείδηση, αγνοώντας προφανώς, ότι εκεί λατρεύονται με κάθε επισημότητα τα ανθρώπινα πάθη και θεοποιούνται τα κτηνώδη ένστικτα. Τα περί «ανάπαυλας χαράς» των ημερών των απόκρεω, είναι αστείες δικαιολογίες, διότι η χαρά είναι μια άκρως υποκειμενική ψυχική κατάσταση σε κάθε άνθρωπο.
Δε καταφερόμαστε εναντίον αυτών των εκδηλώσεων από καμιά παρότρυνση σεμνοτυφίας, αλλά από πραγματική γνώση των πρωτογόνων και μαγικών καρναβαλικών δρώμενων, τα οποία, πέρα από την επίπλαστη ευθυμία, ενέχουν στην ουσία τους το στοιχείο της τραγικότητας, της απαισιοδοξίας και τους αδιεξόδου του σύγχρονου ανθρώπου, ο οποίος έχει ανάγκη από μόνιμη έξοδο από την τραγικότητα της ζωής, και όχι από πρόσκαιρη «φυγή»..

Εν κατακλείδι, η αγία περίοδος του Τριωδίου δεν είναι για μας τους πιστούς ευκαιρία για κραιπάλη και εφήμερους αισθησιασμούς, αλλά πρόκληση και προτροπή να ξαναβρούμε το χαμένο αυθεντικό εαυτό μας. Να συναισθανθούμε τη δίνη της τραγικότητάς μας εξαιτίας της αμαρτίας που πρυτανεύει στη ζωή μας και να πάρουμε τη μεγάλη απόφαση να αλλάξουμε πορεία στη βιωτή μας. Η ειλικρινής μετάνοιά μας και η οντολογική ένωσή μας με το Χριστό θα μας δώσουν ασύγκριτα μεγαλύτερη χαρά από εκείνη των εφήμερων καρναβαλικών αθλιοτήτων και θα πληρώσουν με μόνιμη ιλαρότητα και ουράνια αγαλλίαση τη σκοτισμένη ψυχή μας.

(Πηγή: "Αντιαιρετικόν Εγκόλπιον")

ΣΧΕΤΙΚΑ ΑΡΘΡΑ:

Το καρναβάλι λοιμική νόσος (Πρωτοπρ. π. Θεόδωρος Ζήσης, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης)

Καρναβαλισμός, Νεο-Ειδωλολατρία σήμερα (Αρχιμ. π. Ιγνάτιος Σταυρόπουλος)

Προβολή ειδωλολατρικών εθίμων και η στάση των Χριστιανών (Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Δ. Μεταλληνός, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών)